

HORVÁTH CSABA BARNABÁS

A háborús fenyegetések mögött rejlő
erőviszonyok –
Észak-Korea hadereje
és a válság regionális kontextusa

MKI-TANULMÁNYOK

A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Magyar Külügyi Intézet

Szerkesztés és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: +36 1 279-5700

Fax: +36 1 279-5701

E-mail: titkarsag@hii.hu

www.kulugyiintezet.hu

www.hii.hu

© Horváth Csaba Barnabás, 2013

© Magyar Külügyi Intézet, 2013

ISSN 2060-5013

Az utóbbi hónapokban rég nem látott hőfokot ért el a háborús retorika a Koreai-félszigeten. A helyzet komolyságát jelzi, hogy Észak-Korea a keszongi közös gazdasági övezetet is blokád alá vonta, valamint a dél-koreai, a japán és a térségben állomásozó amerikai haderő is komoly előkészületeket tett egy esetleges háborús konfliktus esetére. Az alábbi elemzés célja, hogy egy, az ország nukleáris programjánál ritkábban tárgyalt kérdéskört, Észak-Korea konvencionális fegyverzetét vizsgálja meg komplex formában, regionális összehasonlításban. Ezzel arra a kérdésre is keresve választ, hogy mindez mit valószínűsítene egy háborús konfliktus esetére.

A KÉT KOREA FEGYVERES INCIDENSEI A HÁBORÚ VÉGE ÓTA

Észak-Korea fenyegetéseinek elsőszerű célpontja Dél-Korea. A pusztán verbális fenyegetéseken kívül a félsziget megosztottságának kezdete óta rendszeresen a nagyon is valószínű fegyveres incidensek a két ország között. A gyakori, nemegyszer egészen jelentős erők részvételével zajló határincidensek tehát egyszerre jelentenek a háborús fenyegetésekhez a légkört alapvetően meghatározó háttérrel és bizarr illusztrációt. Ugyanakkor bizonyos fokig értelmezhetőek a konvencionális arzenálok korlátozott, inkább csak jelképes mértékű, de annál látványosabb, így lélektani jelentőséggel bíró, rendszeres összeméréseként is.

Mint az közismert, a két Korea közti háborút 1953-ban nem békeszerződés, csak fegyverszünet zárta le. Az incidenseknek az utóbbi évtizedekben több, igen változatos formája fordult elő: a fegyveres erők közti „hagyományos” összetűzésektől kezdve a Dél-Korea területére olykor még az 1990-es években is igen mélyen behatoló észak-koreai különleges alakulatok akcióin át egészen az olyan, meglehetősen bizarr esetekig, mint a katonai célú alagutak fúrása a demarkációs vonalon át.

Közülük a „leghagyományosabb” formát természetesen a két ország fegyveres erői közti közvetlen határincidensek jelentik. Ezek legviharosabb időszakát az 1966–1976 közötti évtized jelentette: a magas intenzitás miatt az időszakot a „második koreai háborúként” is szokás emlegetni.¹

A határincidensek háttérében az állt, hogy a vietnami háborúban elszenvedett amerikai kudarcok, valamint a Vietkong sikerei láttán fellelkesülve az észak-koreai diktátor, Kim Ir-szen úgy döntött, megpróbál egy általuk irányított gerillaháborút kirobbantani Dél-Korea vidéki területein.² Ennek elindítása céljából az időszakban több ízben is sor került az észak-koreai különleges alakulatok déli területen végrehajtott nagyszabású akciójára. Az egyik legsúlyosabb esetre 1968 januárjában került sor, amikor egy harmincegy fős észak-koreai különítménynek sikerült a dél-koreai elnöki palotát 800 méternyire megközelítenie, és csak ott ütöttek rajtuk a biztonsági erők. A tűzharcban az északi alakulat tagjai közül huszonkilencen meghaltak, egy fogságba esett, egy pedig öngyilkos lett, még mielőtt elfogták volna. A lövöldözésben öt civil és két rendőr is

1 „U.S. Victory Lost in History”. *Military.com*, <http://www.military.com/NewsContent/0,13319,79954,00.html>, 2005. november 7.

2 Uo.

meghalt. A másik legsúlyosabb eset néhány hónappal később, 1968 októberében történt. Ekkor egy százharminc fős észak-koreai különleges alakulat szállt partra Dél-Korea keleti partjainál. A dél-koreai biztonsági erőkkel folytatott harcokban közülük száztizen meghaltak, heten fogságba estek, tizenháromnak pedig sikerült hazamenekülnie. Ebben az időszakban még számos – kevésbé jelentős – hasonló esetre került sor.³

A különleges alakulatok akcióin kívül érdemes még kiemelni a súlyos tengeri és légi incidenseket. 1968 januárjában az észak-koreaiak elfogták az amerikai tengerészet Pueblo nevű felderítőhajóját, s a legénységét csak decemberben engedték szabadon. 1969 áprilisában a Japán-tenger felett lőttek le a vadászgépeik egy EC-121-es amerikai felderítőgépet; a legénység harmincegy tagja meghalt. 1969 decemberében titkos ügynökeik eltérítettek és Észak-Koreába irányítottak egy dél-koreai belföldi utasszállító repülőgépet. A gépen tartózkodó ötvenegy dél-koreai közül harminckilencet két hónappal később hazaengedtek, tizenketten azonban északon maradtak. Az észak-koreai hadihajók 1970 júniusában elfogtak egy déli hajót, húszfős személyzettel; 1974-ben pedig elsüllyesztettek két dél-koreai halászhajót, és foglyul ejtettek harminc halászt. Egy, a több tucatnyi ember életét követelő tűzharcokhoz képest talán kevésbé jelentős, de igen nagy publicitással járó eset pedig 1976 augusztusában történt, amikor a demarkációs vonalnál egy fa kivágásával kapcsolatos szóváltást követően észak-koreai katonák baltákkal agyonverték két amerikai katonát.⁴ A „második koreai háború” végül az északiak kudarcával végződött – nem sikerült déli területen gerillaháborút kirobbantaniuk –, ez azonban nem vetett véget az incidenseknek.

A '80-as években, ha alacsony intenzitással is, de számos incidensre került sor a határ mentén, illetve a déli területen bevetett észak-koreai különleges alakulatok tevékenysége kapcsán. Az évtized sajátosságát az észak-koreai ügynökök által elkövetett robbantásos merényletek adták. 1983 októberében tizenhét magas rangú dél-koreai tisztségviselő halt meg, és tizenhárman megsebesültek egy bombamerényletben, amikor a kormány képviselőjében burmai látogatáson vettek részt Yanganban. 1986 szeptemberében a szöuli Kimpo nemzetközi repülőtéren szintén bomba robbant: öt ember életét veszítette, és több mint harminc volt a sebesültek száma. 1987 novemberében egy észak-koreai ügynökök által a fedélzetre csempészett pokolgép az Andamán-tenger fölött okozta egy dél-koreai utasszállító repülőgép végzetét; a merényletnek száztizenöt halálos áldozata volt.⁵

Az 1990-es években, az első koreai nukleáris válság idején vált a legfeszültebbé a viszony Észak- és Dél-Korea között. 1994 márciusában, több mint két évtized után először, Észak-Korea nyíltan háborúval és Szöul lángba borításával fenyegette meg Dél-Koreát.⁶

A villongások a válságot lezáró keretegyezmény megkötése után sem szüneteltek: a hatoldalú tárgyalások megkezdéséig (2003) számos helyen zajlottak. A szárazföldön – a fegyverszüneti vonal mentén – 1996–1997-ben három súlyos incidens is történt a két Korea fegyveres erői között. Az egyik alkalommal a dél-koreai katonák által leadott figyelmeztető lövések hatására visszavonultak a tűzszüneti vonalat megsértő északiak,

3 Dick K. Nanto: *North Korea: Chronology of Provocations 1950–2003*. Washington DC: The Library of Congress, 2004. 4–7. o.

4 Uo.

5 Uo. 8–11. o.

6 Uo. 12. o.

a másik két esetben azonban éles tűzharcra került sor. Érdekes módon, e két mozgalmas év után már nem volt több jelentős szárazföldi összecsapás az évtized folyamán. A hatoldalú tárgyalások megkezdéséig is már csak egyszer, 2001 novemberében keveredtek egymással tűzharcba az észak- és a dél-koreai katonák.

A Dél-Koreához tartozó szigetek és az észak-koreai szárazföld közt húzódó, vitatott tengeri határvonal mentén azonban ugyanebben az időszakban háromszor csaptak össze egymással az észak- és dél-koreai hadihajók: 1997-ben, 1999-ben és 2002-ben. Ezek közül talán az 1999-es eset volt a legsúlyosabb: kilenc napig tartott, és komoly veszteségekkel, többek közt egy észak-koreai hadihajó megsemmisülésével járt. Dél-Koreának ugyanakkor a 2002-es jelentett súlyos veszteséget: haditengerészetének négy tagja halt meg az összecsapásban. 2003-ban – évtizedek után először – légi incidensek is történtek: februárban Dél-Korea légterébe hatolt be és tartózkodott ott két percen keresztül az észak-koreai légierő egy gépe, márciusban pedig a Japán-tenger felett, nemzetközi légterben közelítettek meg egy amerikai felderítő repülőt észak-koreai gépek.

A katonai összetűzések mellett számos súlyos titkosszolgálati incidensre is sor került ezekben az években. 1995 júliusában, illetve 2000 februárjában Kína Észak-Koreával szomszédos térségéből raboltak el északi ügynökök egy-egy dél-koreai protestáns lelkészt, akik oda átszökött észak-koreai menekülteket segítettek. 1996 szeptemberében egy SDV-ről (*Swimmer Delivery Vehicle*) felderítési céllal partra tett, 25 fős északi különleges alakulat rekedt déli területen, mert a hazaszállításukra küldött tengeralattjáró zátonyra futott. Így Dél-Korea keleti részének hegyvidékén, gyalog próbáltak meg eljutni a fegyverszüneti vonalig. A déli biztonsági erők azonban felfedezték őket, és negyvenháromezer katonát vezényeltek ki az elfogásukra, akik hetekig keresték őket a hegyekben. Végül egy jutott el a demarkációs vonalig, egyet elfogtak, az egység többi tagja pedig a déliekkel vívott tűzharcokban esett el. Észak-Korea megtorlással fenyegetőzött, s nem sokkal később egy dél-koreai diplomata tisztázatlan háttérű gyilkosság áldozata lett Vlagyivosztokban.⁷

A különleges egységek beszivárgásának egy bizarr formáját jelentik a demarkációs vonal alatt ásott, északról déli területre több kilométernyire benyúló alagutak. A dél-koreaiak eddig négy ilyent fedeztek fel, az elsőt 1974 novemberében. Ezt negyvenöt méter mélyen fúrták, fala betonból készült, sínpár futott benne, a világítást is megoldották, és egy kilométernyire nyúlt be a déli területre. A második alagútra 1975 márciusában találtak rá. Ez ötven méter mélyen feküdt; három kijárata és egy gyülekezőhelynek alkalmas terme is volt, a szélessége pedig óránként háromezer ember áthaladását tette volna lehetővé. A harmadik alagutat 1978-ban fedezték fel. Ez hetvenhárom méterrel a felszín alatt, négy kilométer hosszan nyúlt be déli területre. Az áteresztőképessége is nagyobb volt: óránként harmincezer ember áthaladását tette volna lehetővé. A negyedik alagútra 1989-ben leltek rá a dél-koreaiak: a föld alatt dolgozó munkagépek hangját észlelték, és azok bemérésével azonosították be a helyét. Hosszas kutatás és ásás után, 1990. márciusban érték el az alagutat. Ez minden addiginál mélyebben, száznegyvenöt méteres mélységben feküdt, és ugyancsak harmincezer ember áthaladását tette volna lehetővé óránként.⁸

7 Uo. 4–11. o.

8 Thomas E. Eastler: „Military Use of Underground Terrain”. In: *Studies in Military Geography and Geology* (szerk. Douglas R. Caldwell, Judy Ehlen és Russel S. Harmon). Boston–London: Kluwer Academic Publishers, 2004. 32–33. o.; „DMZ–DPRK Tunnels”. *Global Security.org*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/dprk/kpa-tunnels.htm>, 2011. szeptember 7.

A hatoldalú tárgyalások megszakadása, azaz 2008 óta történt két legismertebb 2010-es határincidens – a dél-koreai korvett, a Cheonan elsüllyesztése, valamint a Yeonpyeong-sziget elleni tüzérségi támadás – előtt, 2009-ben is összecsaptak a két állam hadihajói a vitatott tengeri határvonal mellett, a Daecheong-szigetnél.⁹

A határincidensek lélektani hatásai mellett az 1950–53-as háború emlékeiből fakadóan Dél-Koreában még az 1990-es évek végén is általános volt az a félelem, hogy háború esetén Észak-Korea egy nagyszabású szárazföldi offenzíva keretében az ország területének nagy részét elfoglalná, mielőtt az amerikai segítség megérkezne.¹⁰ Kérdés azonban, hogy ma, a két ország fegyverzetében az utóbbi évtizedekben bekövetkezett változások után Phenjan valóban képes lenne-e még ilyesmire. Az alábbi elemzés egyebek mellett elsősorban erre a kérdésre próbál választ találni.

JAPÁN ÉS KÍNA A JELENLEGI VÁLSÁGBAN

Az erőviszonyok áttekintésekor Dél-Korea mellett Japánt is mindenképp indokolt figyelembe venni, mégpedig két okból. Az egyik, hogy az észak-koreai propaganda – a világháborús sérelmekre építve – az USA mellett Japánt is rendszeresen fő ellenségként demonizálja – mégpedig nemcsak az egykori, de a mai Japánt is. Az utóbbi évtizedekben Dél-Koreával együtt Japánnal szemben is számos katonai és titkosszolgálati incidens történt Észak-Korea részéről, és a jelenlegi fenyegetések is érintik a felkelő nap országát. Így tehát nem elhanyagolható annak a valószínűsége, hogy egy koreai konfliktus Japánt is érintené.

A másik ok, hogy Japán – a fegyverkezést és a hadviselést illetően különféle korlátozásokat tartalmazó, a második világháború óta érvényben lévő „békealkotmány” ellenére – a hidegháború alatt egy igen jelentős, *de facto* haderőt épített ki.¹¹ A Japán Önvédelmi Erő, bár hivatalosan nem is hadsereg, valójában sok tekintetben a két Korea haderejével képvisel egy súlycsoportot. (Közelebbi példával élve: költségvetését, konvencionális védekező fegyverzetét, valamint aktív tagjainak létszámát tekintve Nagy-Britannia vagy Franciaország haderejével lényegében azonos méretű.¹²) Ha tehát egy konfliktus érintené Japánt, a szigetország az erőviszonyokat jelentősen befolyásoló szereplőként lenne képes reagálni. Ráadásul a 2012. decemberi japán alsóházi választásokat – a mandátumok 61%-ának megszerzésével – a fegyverkezés és a hadviselés alkotmányos korlátozásainak felülvizsgálatát célul kitűző, a nevével ellentétben konzervatív Liberális Demokrata Párt nyerte meg, míg a kérdésben nála is keményvonalasabb álláspontot képviselő Japán Restauráció Párt további 11%-ot, a valamivel pacifistább, de

9 Peter Foster: „North and South Korea Warships Exchange Fire”. *The Telegraph*, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/southkorea/6536557/North-and-South-Korea-warships-exchange-fire.html>, 2009. november 10.

10 Michael O’Hanlon: „Stopping a North Korean Invasion: Why Defending South Korea Is Easier than the Pentagon Thinks”. *International Security*, Vol. 22. No. 4. (1998). 135–170. o.

11 Christopher W. Hughes: *Japan’s Remilitarisation*. London: IISS, 2009.

12 *Military Balance*. London: IISS, 2010.

az LDP-vel koalícióban lévő, buddhista Komeito pedig további 6%-ot kapott.¹³ Az alsóház képviselőinek tehát 78%-át ez a három párt adja. Kim Dzsong-un tehát éppen egy olyan pillanatot választott az erődemonstrációra, amikor a japán törvényhozásban az ország fegyverkezését és hadviselését érintő korlátozások eltörlésére törekvő pártok és szövetségeik nagyobb fölényrel rendelkeznek, mint 1945 óta bármikor. Így pillanatnyilag nem valószínű, hogy Japánban egy vészhelyzet esetén hiányozna a politikai akarat a rendelkezésre álló impozáns arzenál használatba vételére.

Ezzel szemben Kína, noha elvileg Észak-Korea szövetségese, nem valószínű, hogy hajlandó lenne háborúba sodródni – Kim Dzsong-un rezsimjének védelmében sem. Egyrészt a két ország megállapodása csak arra az esetre biztosít kínai segítséget Észak-Koreának, ha azt érné támadás; ha Észak-Korea indít háborút, akkor nem. Másrészt az utóbbi években sokszor már Kínának is igen kellemetlenné vált Phenjan politikája. Észak-Korea a hidegháború alatt, a szovjet–kínai szakítás után ismételtén a Szovjetunióra támaszkodva demonstrálta önállóságát Kínával szemben, nemegyszer kifejezetten ellenséges hangnemet ütve meg. A Szovjetunió megszűnése óta eltelt húsz évben – más lehetőség híján – Phenjan szorosabbra fűzte ugyan a viszonyt Pekinggel, azonban önállóságát továbbra is igyekszik megőrizni.¹⁴ Provokatív külpolitikai akcióit rendre a Kínával való előzetes egyeztetés nélkül hajtja végre, gyakran éppen olyankor, mikor annak ez a legkevésbé sem hiányzik. Ezzel többször kifejezetten keresztbe tesz a hosszú távú, nagy ívű regionális kínai törekvéseknek, és az önmérsékletre intő pekingi kéréseket is ismételtén semmibe veszi.

Kína igen szoros gazdasági és jó politikai kapcsolatokat épített ki Dél-Koreával, de azt rendre a legrosszabbkor zavarták meg Észak-Korea kiszámíthatatlan akciói. Phenjan Washingtonnal is rendszeresen úgy és olyankor rúgta össze a port, majd fordult Pekinghez támogatásért, ahogy és amikor Kínának éppen a legkevésbé sem hiányzott az USA-val való viszony kiélezése. Vagyis a Kína és Észak-Korea közti együttműködés az elmúlt évtizedben gyakran már kifejezetten Kína érdekeinek rovására ment, sőt több esetben a visszajára is látszott fordulni: ahelyett, hogy Észak-Korea viselkedett volna Kína szatellitjeként, Peking vált Phenjan kiszámíthatatlanságának foglyává. Az akcióit érdemben befolyásolni nem tudta, azok következményeit azonban el kellett viselnie.¹⁵

Kínának természetesen érdeke, hogy Észak-Korea területe továbbra is fennmaradjon pufferezónaként, s ne váljon az USA befolyási övezetének részévé. De az már egyre kevésbé érdeke, hogy ott továbbra is a Kim-dinasztia kiszámíthatatlan rezsimje legyen hatalmon. Így szinte kizárt, hogy a phenjani rezsim védelmében Peking hajlandó lenne háborúba menni Szöul, Tokió és Washington ellen. Ha valamilyen formában mégis sor kerülne Kína katonai beavatkozására, akkor a fentiek miatt ez sokkal inkább lenne elképzelhető egy olyan forgatókönyv részeként, melyben Peking a Kim-rezsimet cserélné le egy mérsékelt, kiszámítható, reformer, „kézi vezérelt”, Kína-barát (báb)kormányra.¹⁶

13 „Japan Elections 2012: LDP Wins Majority in Parliamentary Elections”. *Huffington Post*, http://www.huffingtonpost.com/2012/12/16/japan-elections-2012-ldp-wins_n_2310527.html, 2012. december 16.

14 International Crisis Group: „China and North Korea: Comrades Forever?”. *Asia Report*, No. 112. (2006).

15 Uo.

16 Csoma Mózes: „Észak-Korea a kínai szatellitállammá válás útján”. *Külügyi Szemle*, Vol. 7. No. 1. (2008). 73–83. o.

Ilyen beavatkozásra a legjobb történelmi példaként talán azt az esetet említhetjük, amikor 1979-ben Kambodzsában a hírhedt vörös khmer vezetést a mérsékeltbb irányvonalat képviselő, de ugyancsak kommunista Vietnam katonai beavatkozása döntötte meg: megszállta az országot, és egy mérsékelt, Vietnam-barát bábkormányt ültetett a helyére. (Bár Kína és Észak-Korea kapcsolatával szemben az akkori Vietnam és Kambodzsa semmilyen formában nem volt szövetséges ország.)

Ez a kérdéskör csak annyiban érinti közvetlenül a jelenlegi válságot, hogy egy valós háborús veszély esetén Kína valószínűleg megelőző jelleggel egy ilyen beavatkozást hajtana végre, hogy elkerüljön egy, a határai közelében zajló komoly háborút, valamint hogy elejét vegye Észak-Korea esetleges amerikai megszállásának.¹⁷ Egy háború küszöbén vagy kezdeti szakaszában ez teljesen logikus – és bizonyos értelemben kényszerhelyzet szülte – lépés lenne Kína részéről, hiszen így az USA-val, Japánnal és Dél-Koreával való közvetlen konfrontáció nélkül tudná elhárítani Észak-Korea területének amerikai–dél-koreai megszállását. Az viszont egyáltalán nem állna érdekében, hogy az említett országokkal háborúba bonyolódjon a Kim-dinasztia védelmében, így ez utóbbi lehetőség szinte teljesen kizárható.

A KÉT KOREA ÉS JAPÁN KONVENCIONÁLIS FEGYVERZETE

A jelenlegi feszültség kapcsán egy esetleges konfliktus tehát a térség három országát, Észak-Koreát, Dél-Koreát és Japánt érintheti, az ő haderőiket ezért érdemes összehasonlítani.

A számok látszólag Észak-Korea fölényét mutatják. Hadereje 1,1 millió főből áll, míg Dél-Koreáé kevesebb mint 700 ezerből, Japáné pedig csak 230 ezerből.¹⁸ Az északi légierő 574 harci géppel rendelkezik, a déli csak 430-cal, a japán pedig mindössze 296-tal.¹⁹ Az észak-koreai hadseregnek 4600 tankja van, a dél-koreainak csupán 2300. (Mivel Japán szigetország, esetében csak légi és tengeri incidensek jöhetnek szóba, így szárazföldi erők tekintetében itt nem indokolt számításba venni.)

Azonban a kép rögtön változik, amint a számok mögé nézünk. A japán légierő harci gépeiből 216 darab (153 F-15-ös, valamint 63 darab '90-es évekbeli, japán fejlesztésű Mitsubishi F-2) képvisel korszerű, negyedik generációs (vagyis '70-es évekbeli vagy frissebb) technológiát. A dél-koreai légierő arzenáljából 189 harci gép tartozik ebbe a kategóriába: 118 F-16-os, 60 F-15-ös és 11 darab '90-es évekbeli, dél-koreai fejlesztésű TA-50-es. Ugyanakkor Észak-Korea összesen 69 darab negyedik generációs harci repülővel rendelkezik: 35 MiG-29-essel és 34 Szu-25-össel. A kép Észak-Korea szempontjából csak tovább romlik, ha a három ország régebbi típusú gépeit nézzük. A dél-koreai és a japán légierő régebbi repülőgépei (241, illetve 80 darab) mind harmadik generációs, vagyis '60-as évekbeli fejlesztések (F4-esek, illetve F-5-ösök). Észak-Korea viszont harmadik generációs gépből is csak 56 darabbal (MiG-23-asokkal) rendelkezik.

17 Khanh Vu Duc: „Pyongyang's Race against the Clock”. *Asia Sentinel*, http://www.asiasentinel.com/index.php?option=com_content&task=view&id=5314&Itemid=179, 2013. április 5.

18 *Military Balance*.

19 *World Air Forces 2013* (szerk. Craig Hoyle). London: Flightglobal Insight, 2013.

Phenjan harci gépeinek közel négyötöde '50-es évekbeli fejlesztés. De még ebből a 449 elavult gépből is csak 164 képviseli az '50-es évek végének technológiáját: 120 darab, Kínában licencre gyártott MiG-21-es típusú J-7-es, 26 darab eredeti, szovjet gyártmányú MiG-21-es és 18 darab Szu-7-es. A többi a '40-es és '50-es évek fordulóján kifejlesztett MiG-17-es, MiG-19-es és Il-28-as típus, ezeknek is az egykor Kínában, licencre gyártott változata, vagyis J-5-ös, J-6-os és H-5-ös gép.²⁰ Vagyis az észak-koreai légierő súlyosan elavult, harci gépeinek 80%-át '50-es évekbeli típusok teszik ki. Korszerű harci gépek tekintetében Dél-Korea és Japán egyaránt olyan nagy fölénnyel rendelkezik, hogy valószínűleg külön-külön is és önállóan, amerikai támogatás nélkül is képesek lennének legyőzni Phenjan légierijét. Együttes erővel és amerikai támogatással pedig minden bizonnyal nagyon hamar megsemmisítenék azt.

harci repülő	negyedik generációs	harmadik generációs	második generációs
Észak-Korea	69	56	449
Dél-Korea	189	241	0
Japán	216	80	0

²⁰ Uo.

Szárazföldi páncélos haderő tekintetében hasonló a helyzet – ha nem is ennyire jelentős a fölény. Míg Dél-Korea kb. 2300 tankjából a legkorszerűbb, harmadik generációs páncélosokat 1546 darab (ezek túlnyomó része az amerikai M1 Abrams tankok alapján az 1980-as években, Dél-Koreában kifejlesztett K-1-es, valamint néhány, mostanában rendszeresíteni kezdett K-2-es), addig Észak-Korea 4600 tankjából csak nagyjából 300 (a szovjet T-72-es típus alapján kifejlesztett Pokpung-ho) képviseli. A második generációs páncélosok száma az északi oldalon nagyjából 1800. Ennek körülbelül fele szovjet T-62-es, a másik fele pedig a T-62-es alapján Észak-Korea által kifejlesztett Chonma-ho. A súlyosan elavult, '50-es évekbeli, első generációs tankokból északon 2500 (T-54/55), délen viszont csak 800 (M48) körül van.²¹ Vagyis páncélos haderő terén a technológia fejlettsége, ha egyértelműen meg nem is fordítja a mennyiségi mutatókat, de legalábbis kiegyenlíti az erőviszonyokat. (Japánt – mint már szó volt róla – szigetországgként nem indokolt ebbe az összehasonlításba bevonni, hiszen gyakorlatilag kizárt, hogy észak-koreai szárazföldi csapatok át tudjanak kelni a tengeren, az pedig ugyancsak valószínűtlen, hogy Japán egy konfliktus esetén szárazföldi csapatokkal is részt venne benne.)

A szárazföldi haderőt illetően fontos szerepet játszhatnak még a tankok ellen is bevethető támadó helikopterek. Ezen a téren Dél-Korea fölénye igen jelentős, 77 darab AH-1 Cobra helikopterrel rendelkezik, míg Észak-Korea Mi-24-es támadó helikoptereinek száma mindössze 20.²² Az egyetlen fegyvernem, amelyben Észak-Korea fölénye egyértelmű, az a tüzérség. Hozzávetőleg 17.000 tüzérségi eszközzel rendelkezik, míg Dél-Korea csak nagyjából 10.000 darabbal.²³ Ahogyan azt látni fogjuk, speciális földrajzi okokból ez viszont nem elhanyagolható fenyegetést jelent Dél-Korea számára.

	harmadik generációs tank	második generációs tank	első generációs tank	támadó helikopter	tüzérségi eszköz
Észak-Korea	~300	~1800	~2500	20	~17.000
Dél-Korea	~1500	0	~800	77	~10.000

Tengeri haderő tekintetében még a látszólagos észak-koreai fölény sincs meg. A nagyobb felszíni hadihajók kategóriájában nagy rombolókból Japán 12-vel, Dél-Korea 10-zel rendelkezik, míg a kisebb fregattokból és korvettekből Japán 36-ot, Dél-Korea pedig 37-et tud felvonultatni. Észak-Koreának viszont nagy rombolói egyáltalán nincsenek, fregattja és korvettje pedig összesen csak 8 darab. Vagyis ezen a téren Japán és Dél-Korea külön-külön is sokszorosát tudja felmutatni Észak-Korea képességeinek. A kisebb, part menti hajókat tekintve nagyjából kiegyenlítettek az erőviszonyok a három ország között: Észak-Korea körülbelül 300-zal, Japán 400-zal, Dél-Korea olyan 250-nel rendelkezik.

Az egyetlen fegyvernem, ahol Észak-Korea tengeren fölényben van: a tengeralattjárók. Több mint 90 darabbal (20-nál több „nagyobb” kategóriájúval, továbbá 70-nél is több

21 „North Korea Weapons”. *GlobalSecurity.org*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/dprk/weapons.htm>. Letöltés ideje: 2013. április 16.; „South Korea Weapons”. *GlobalSecurity.org*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/rok/weapons.htm>. Letöltés ideje: 2013. április 16.

22 *World Air Forces 2013*.

23 *Military Balance*.

mini-tengeralattjáróval) rendelkezik, míg Japán csak 16-tal (ezek viszont mind nagyobbak), Dél-Korea pedig csupán 23-mal (11 nagyobb és 12 mini). Japán részéről azonban az észak-koreai tengeralattjárók ellen komoly fegyverzetet jelent, hogy a rombolói közt található 4 darab „helikopterhordozó-romboló” is. Ezek valójában kisebb anyahajók, amelyeket azonban repülőgépek helyett tengeralattjáró-elhárító helikopterek bevetésére alakítottak ki. A négy „helikopter-anyahajó” közül kettő nagyobb, Hyuga-osztályú, ezek egyenként 11-11 tengeralattjáró-elhárító helikopter bevetésére alkalmasak, míg kettő kisebb, Shirane-osztályú, egyenként 3-3 helikopterrel. A japán haditengerészet összesen 155 Mitsubishi H-60-as tengeralattjáró-elhárító helikopterrel rendelkezik, amelyek a ledobott (és a becsapódás által elindított) torpedókkal vadásznak a bemért tengeralattjárókra. A négy Hyuga-osztályú anyahajó egyidejűleg 28 torpedó bevetésére képes, a Shirane-osztályúak pedig parti bázisokról kiindulva tudnak tevékenykedni.²⁴ Dél-Korea a tengeralattjárók elleni harcra alkalmas haditengerészeti helikopterekből ennél kevesebbel, 24 darab Westland Lynx-99-essel rendelkezik.²⁵

hadi-tengerészet	„helikopter-anyahajók” (tengeralattjáró-elhárítás)	egyéb nagy rombolók	fregattok és korvettek	kisebb, part menti hajók	tengeralattjárók	tengerészeti harci helikopterek (tengeralattjáró-elhárítás)
Észak-Korea	0	0	8	~300	~90	0
Dél-Korea	0	10	37	~250	23	24
Japán	4	8	36	~400	16	155

Konvencionális fegyverzet terén tehát Észak-Korea helyzete kifejezetten hátrányosnak mondható. Légierije és felszíni hadiflottája külön-külön is messze elmarad mind Dél-Korea, mind pedig Japán mögött. Ennek tükrében nem látszanak túlzónak még azok a becslések sem, miszerint Észak-Korea légierije az USA-val és Dél-Koreával kialakuló fegyveres konfliktus esetén 50 óra alatt²⁶ harcképtelenné válna. Szárazföldön a páncélos hadereje nincs stratégiai túlerőben a déliekkel szemben, tengeralattjáró-flottája számára pedig Japán erre specializálódott arzenálja jelent komoly ellenfelet. A légtér feletti teljes amerikai és dél-koreai ellenőrzés az infrastruktúra folyamatos bombázása miatt egyébként is az észak-koreai haderő lassú, de biztos felmorzsolódását vonná maga után. Az 1,1 millió katona ilyen körülmények között komoly támadó hadműveletekre nem, csak

24 „Korean People’s Army Navy Equipment”. *GlobalSecurity.org*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/dprk/ship.htm>. Letöltés ideje: 2013. április 16.; „South Korea Navy Equipment”. *GlobalSecurity.org*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/rok/ship.htm>. Letöltés ideje: 2013. április 16.; Japán: „JMSDF Ships”. *GlobalSecurity.org*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/japan/ship.htm>. Letöltés ideje: 2013. április 16. A japán és a dél-koreai kisebb hajók (ezek szervezetenként nagyrészt nem a két ország hadiflottájához, hanem parti őrsegítséghez tartoznak), valamint a helikopterekről lásd: *Military Balance*.

25 *World Air Forces 2013*.

26 „U.S. would Seek Regime Change in North Korea if Attack Occurs”. *The Washington Times*, <http://www.washingtontimes.com/news/2013/apr/4/us-would-seek-regime-change-north-korea-if-attack-/?page=all>, 2013. április 4.

Észak-Korea területének védelmére lenne képes. Ott viszont valóban komoly ellenállást tudna kifejteni a megszállással szemben, annál is inkább, mert az ország területének nagy része hegyes és erdős, ami kiváló lehetőséget biztosít a gerillaharcmodorra. Ilyen célokra bevethetők az ország félkatonai területvédelmi egységei, a nagyrészt csak kézi fegyverekkel rendelkező, de összesen 3,5 millió főt kitevő „Munkás-Paraszt Vörös Gárda” alakulatai is.

Észak-Korea konvencionális fegyverzete tehát – noha igen szívós ellenállást tudna kifejteni bármiféle megszálló haderővel szemben – nem tűnik alkalmasnak arra, hogy a siker reményében nagyszabású, hagyományos támadó hadműveleteket hajtson végre Dél-Korea vagy Japán ellen.

NEM KONVENCIONÁLIS VESZÉLYFORRÁSOK

Három területen azonban komoly veszélyt jelenthet két szomszédjára nézve. Ezek a közép-hatótávolságú rakéták, a tűzérség, valamint a különleges egységek. Észak-Korea becslések szerint nagyjából 200 darab, az 1991-es öbölháborúból ismert Scuddal lényegében megegyező (1000 kilométer) hatósugarú, közép-hatótávolságú Rodong rakétával rendelkezik, melyek lényegében Dél-Korea egész területét el tudják érni, valamint Japán déli és nyugati részét.²⁷ Ezek mellett azonban becslések szerint van még egy vagy két darab 6000 kilométer hatósugarú, interkontinentális Taepodong rakétája is.²⁸ Mindezekén felül számolni kell még a jelenlegi válságban főszerepet játszó, nyilvánosan még nem tesztelt, 4000 kilométer hatósugarú Musudan rakétával is. Potenciálisan még a Taepodongnál is nagyobb hatótávolsággal rendelkezhet a 2012 decemberében, egy műhold földkörüli pályára állítására használt Unha rakéta. Ez azonban még kísérleti stádiumban van, és a megfigyelések szerint eddigi tesztjei során hibásan működött.²⁹ A rakéták esetében a két fő kérdés, hogy mennyire képesek pontos találatokra, illetve hogy egy konfliktus esetén felszerelnék-e vegyi, biológiai vagy – a Taepodong és a Musudan rakéták esetében – nukleáris töltettel azokat. A lehetséges károk e megjósolhatatlan tényezők miatt teljesen kiszámíthatatlanok: a mérsékelttől a katasztrofális mértékűig terjedhetnek.

Bizonyos értelemben nem konvencionális veszélyforrást jelent Észak-Korea egy konvencionális fegyverneme, a tűzérség; mégpedig azért, mert Szöul 50 kilométerre sincs a határtól. Az északi tűzérség tehát saját területéről is képes lehet a déli fővárost lőni – amint láthattuk, ehhez igen nagy számú tűzérségi eszköz áll a rendelkezésére, így komoly károkat is tehet benne. Ennek azonban korlátot szab, hogy a légtér ellenőrzésének megszerzését követően a koalíció légierije minden bizonnyal megkezdene az észak-koreai tűzérségi állások bombázását.

27 „North Korea Launches Seven Missiles on U.S. Holiday”. *The Washington Post*, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/07/04/AR2009070400061.html?hpid=topnews>, 2009. július 4.

28 Marcus Schiller: *Characterizing the North Korean Nuclear Missile Threat*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2012.

29 Ralph Savelsberg: „An Analysis of North Korea’s Satellite Launches”. *Journal of Military Studies*, Vol. 3. No. 1. (2013).

A harmadik veszélyforrást jelentő észak-koreai különleges erők – az ország konvencionális fegyverzetének siralmas állapota ellenére – az utóbbi évtizedekben nagy szakszerűségről tettek tanúbizonyságot, és létszámuk is nagy, kétszázezer fő.³⁰ Fő tevékenységük az ellenséges területre való beszivárgás, szabotázsakciók, merényletek végrehajtása és a gerillaharcmodor.

Mint azt láthattuk, az elmúlt évtizedekben az északi különleges alakulatok számos esetben sikeresen szivárogtak be déli területre, és hajtottak végre ott különféle akciókat. Ennek legbizarrabb – és precedens nélküli volta miatt nehezen kiszámítható jelentőségű – eszközét a mélyen a föld alatt fúrt, a fegyverszüneti vonal déli oldalán több kilométernyire behatoló alagutak jelentik. Ahogyan arról már szó volt, a déliek eddig négy alagutat fedeztek fel. Hogy összesen hány lehet, arról nincsenek pontos információk, de egyes észak-koreai disszidensek szerint az 1970-es évek elején Kim Ir-szen a demarkációs vonal mentén állomásozó haderőnek hadosztályonként két alagút fúrására adott utasítást.³¹

Így elképzelhető, sőt nagyon valószínű, hogy még számos felfedezetlen alagút vezet át a demarkációs vonal alatt, amelyek egy háború esetén az észak-koreai különleges egységek több ezer, vagy akár több tízezer katonájának beszivárgását teszik lehetővé – már amíg a déliek be nem azonosítják az alagutak kijáratait. A tapasztalatok azt mutatják, hogy Észak-Korea a nagyszámú mini-tengeralattjáróját is előszeretettel alkalmazza különleges egységeinek ellenséges területre juttatására.

Az alagutak léte még egy fontos tényezőre hívja fel a figyelmet. Az északiaknak a föld alatti mérnöki munkában való szakértelmét bizonyítja, így erősíti azt a közkeletű gyanút, miszerint Észak-Korea a várható légitámadások esetére jelentős föld alatti katonai komplexumokat hozott létre. Ezek a feltételezett bunkerek egy újabb olyan tényezőt jelentenek, amelyek az ország konvencionális szárazföldi vagy tengeri támadó kapacitását nem emelik ugyan, de komoly előnyt jelenthetnek a védekezéshez légitámadások és az ország koalíciós megszállására tett kísérlet esetén.

A fentiekből kiderül, hogy ha Észak-Korea haderejét regionális kontextusban szemléljük, akkor egy igen ellentmondásos kép tárul a szemünk elé. Egyfelől konvencionális fegyverzete, harci repülői és tankjai annyira elavultak, hogy hagyományos hadviselés esetén – az impozáns mennyiségi adatok ellenére – valószínűleg igen hamar összeomlana, és legfeljebb arra futná az erejéből, hogy saját területének ellenséges megszállásával szemben fejtsen ki szívós ellenállást. Még a sokak által adunak tartott tengeralattjáró-flottája is igen komoly ellenfélre akadna a japán „helikopter-anyahajókban”. Ugyanakkor közép-hatótávolságú rakétái elérik Dél-Korea és Japán nagyvárosainak jó részét; ezek a rakéták esetleg vegyi vagy biológiai töltetekkel rendelkezhetnek, sőt mellettük Észak-Koreának még néhány interkontinentális rakétája is van, amelyek esetében nukleáris fegyverek alkalmazása sem zárható ki. Ráadásul tüzésége még a leggyorsabb koalíciós ellencsapás ellenére is napokig lenne képes lőni Szöul húszmillió városát, továbbá egy háború esetén a különleges erők több ezer katonáját szivárogtathatná be merényletek és szabotázsakciók végrehajtására a déli területekre. Mindez kiszámíthatatlan mértékű

30 „N. Korea Boosts Special Forces, Conventional Arms”. *The Chosun Ilbo*, http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2010/12/31/2010123100850.html, 2010. december 31.

31 „DMZ–DPRK Tunnels”.

(a bevetett eszközöktől függő) károkkal fenyegeti a civil lakosságot. Olyan károkkal, amelyek egy esetleges háború menetét megfordítani nem lennének ugyan képesek, de a dél-koreai (vagy rosszabb esetben a dél-koreai és a japán) társadalomnak súlyos árat kellene fizetnie érte.

VISZONYÍTÁSI ALAPOK A TÖRTÉNELEMBEN

Kérdés persze, hogy mit jelentene mindez konkrétan, a gyakorlatban. Hasonló erőviszonyok között történt összecsapásra az 1991-es öbölháború jelenthet történelmi precedenst. Kim Dzsong-un mai Észak-Koreájához hasonlóan Szaddám Huszein akkori Irakjának is egymilliós hadserege volt, 484 harci repülővel és 4500 tankkal,³² azonban – ahogyan Észak-Korea esetében – ezek nagy része szintén elavult típusokból állt. A jelenlegi észak-koreai haderőhöz hasonló, impozáns számok ellenére, a koalíció légierije egy hét alatt harcképtelenné tette az iraki légierőt, és ellenőrzése alá vonta a teljes légteret. Ennek köszönhetően az A-10-es Thunderbolt csatarepülő és az AH-64 Apache helikopterek a levegőből semmisítették meg az iraki páncélos haderő egyharmadát. Ez az eseménysor – a légtér ellenőrzésének teljes elvesztése a légierő elavultsága miatt, majd a szárazföldi páncélos haderő egyharmadának megsemmisülése a légtér elvesztése miatt – már önmagában is rendkívül súlyos veszteségeket jelentett. De a koalíciós szárazföldi erőkkel való közvetlen összecsapásig eljutó iraki páncélos haderő teljesítményén is nagyon érezhető volt az elavultságból fakadó hátrány, a bombázások pedig lebénították az ország infrastruktúráját. Mindazok a tényezők, amelyek Irak esetében a konvencionális szárazföldi és légi támadó kapacitásnak ezt a gyors összeomlását előidézték, Észak-Korea kapcsán is jelen vannak. Sőt, az iraki légierő már akkor, huszonnégy évvel ezelőtt modernebb gépekkel rendelkezett, mint az észak-koreai ma. Az iraki légierő, bár elavult volt, MiG-17-es és MiG-19-es gépeket mégsem vonultatott fel már 1991-ben sem. Az észak-koreai légierő harci gépeinek közel felét azonban még ma is ez a két típus teszi ki, az Il-28-as és MiG-21-es típusú gépek pedig már a modernebbeknek számítanak.

Az iraki konfliktushoz képest ugyanakkor Korea esetében három tényező jelent nagyon komoly különbséget. Az első, hogy itt a fegyverszüneti vonal mentén sokkal közelebb helyezkednek el egymáshoz a szembenálló erők, így jóval nehezebben lehetne elkerülni a közvetlen szárazföldi összecsapásokat, mint az 1991-es öbölháborúban.³³ Ugyanakkor valószínűleg így is nagyban akadályozná az északiak előrejutását egyrészt a technológiai hátrányuk, másrészt a déliek légi fölénye. Ha az észak-koreai fejlesztésű Chonma-ho tankok technológiai színvonala úgy viszonyul a déli fejlesztésű K-1-esekhez, mint az előbbi mintájára használt T-62-es az utóbbi mintáját jelentő M1 Abramséhoz, akkor ez közvetlen összecsapás esetén is jelentős északi hátránynak tűnik. (A T-62-es gyártását a Szovjetunióban már 1975-ben megszüntették, mert elavulttá vált. Ezzel szemben az M1 Abrams ma is a világ élvonalába tartozik.) A légi támogatás kérdéséről nem is beszélve,

32 John Childs – André Corvisier: *A Dictionary of Military History (and the Art of War)*. Cambridge, MA: Wiley–Blackwell, 1994. 403. o.

33 Benjamin S.: Lambeth *The Role of Air Power Going into the 21st Century. Emerging Threats, Force Structures, and the Role of Air Power in Korea*. Washington, DC – Santa Monica, CA: Yonseiil University – RAND, 2000. 125–126. o.

amelyre a déliek számíthatnának, az északiak viszont nem.³⁴ Ahogy láhattuk, Dél-Korea támadó helikopterek terén is közel négyszeres fölényben van Észak-Koreával szemben.

A második eltérés a földrajzi terep. Az 1991-es öbölháború sík és sivatagos terepviszonyaihoz képest Koreát északon és délen egyaránt erdős hegyvidékek jellemzik, ami – oldaltól függetlenül – a védekezést megkönnyítő tényező. Mivel – lélektanilag talán az 1950–53-as háború tapasztalataiból is táplálkozva – Dél-Korea és az USA részéről egészen a 2000-es évekig meghatározóak voltak azok a félelmek, hogy háború esetén Észak-Korea egy nagyszabású szárazföldi offenzívában rohanná le Dél-Koreát, ezért ezt a tényezőt érdemes a déliek védekezési esélyei szempontjából is figyelembe venni: számukra ez kifejezetten előnyös.³⁵ Kimondhatjuk, hogy a páncélos haderő technológiai színvonalában tapasztalható eltérések, valamint a légi támogatás hiánya mellett a terepviszonyok is valószínűtlenné teszik, hogy Szöul hagyományos félelme, egy komoly észak-koreai szárazföldi támadó hadművelet, számottevő sikereket tudna elérni.

Ha azonban ezt a kérdést fordítva, egy észak-koreai invázió elhárítása helyett Észak-Korea esetleges koalíciós megszállására tett kísérlet szempontjából nézzük (ami a jelenlegi sajtóhíreket figyelembe véve nem lenne valószínűtlen egy konfliktus esetén), akkor viszont védekezőként a földrajzi viszonyok már Észak-Koreát segítik. Itt jön a képbe az irakitól eltérő harmadik tényező, a föld alatti létesítmények kérdése. Becslések szerint Észak-Korea nagyszámú, jól kiépített bunkerrel rendelkezik, amelyek védekezés esetén a támadók részéről légierővel nem, csak szárazföldi erőkkel érhetőek el.³⁶ Míg tehát a sok évtizedes félelmekkel szemben Észak-Koreának Dél-Korea lerohanására ma már nem is nagyon lenne esélye (és itt nagyjából meg is állja a helyét az öbölháborús analógia), addig védekezés terén a terepviszonyokból és a föld alatti létesítményekből adódóan Phenjan Bagdadnál sokkal komolyabb ellenállást tudna kifejtteni egy, az ország megszállására tett esetleges kísérlettel szemben.

Az 1991-es Irak abban a tekintetben is figyelembe vehető párhuzamnak látszik a mai Észak-Koreával, hogy elavult konvencionális fegyverzete mellett ugyancsak jelentős közép-hatótávolságú rakétaarzenállal rendelkezett, amellyel Szaúd-Arábiát és Izraelt fenyegette, ahhoz hasonló módon, ahogyan ma Észak-Korea teszi ezt Dél-Koreával és Japánnal. Mint arról már szó volt, az iraki Scud rakéták ráadásul lényegében az észak-koreai Rodongokkal azonos típust képviselnek. Ahogy pedig ma Észak-Korea, úgy 1991-ben Irak esetében is fennállt a gyanú, hogy ezeket esetleg vegyi vagy biológiai fegyverek célba juttatására használja. Irak végül be is vetett ilyen rakétákat távoli célpontok ellen: negyvenhatot lőtt ki Szaúd-Arábiára és negyvenkettőt Izraelre.³⁷ Vegyi és biológiai töltettel nem látta el azonban őket, hanem „csak” konvencionális robbanófejekkel, így a hatás végül korlátozott volt. A közvetlen halálos áldozatok száma, elsősorban a rakéták pontatlansága miatt, mindössze két izraeli³⁸ és egy szaúd-arábiai civil, valamint 28 amerikai katona³⁹ volt.

34 O'Hanlon: i. m. 150. o.

35 Uo. 135–170. o.

36 Lambeth: i. m. 125–126. o.

37 Bernard Rostker: „Information Paper. Iraq's Scud Ballistic Missiles”. *Iraq Watch*, <http://www.iraqwatch.org/government/US/Pentagon/dodscud.htm>, 2000. július 25.

38 Steve Fetter, George N. Lewis és Lisbeth Gronlund: „Why Were Casualties so Low?”. *Nature*, No. 361. (1991). 293–296. o.

39 Rostker: i. m.

A közép-hatótávolságú rakétákat illetően az öbölháborús adatok tehát első ránézésre viszonylag megnyugtatónak tűnnek Dél-Korea és Japán számára, hiszen a halálos áldozatok száma minimális volt. Félrevezető lehet azonban két tényező. Az egyik, hogy Irak végül a rakétákkal vegyi vagy biológiai fegyvereket nem, hanem csak konvencionális robbanófejeket vetett be. Ellenkező esetben a pusztítás valószínűleg nagyságrendekkel nagyobb lett volna. Márpedig a vegyi, illetve biológiai fegyverek alkalmazása Észak-Korea esetében sajnos nem zárható ki. A másik tényező, hogy a Rodongok mellett Észak-Korea rendelkezik, ha nem is sok, de egy vagy két interkontinentális Taepodong és néhány Musudan rakétával is, melyek bevetése esetén nem zárható ki az atomfegyverek alkalmazása sem. A rakéták kérdése azért igen kényes, mert – ahogy láthatjuk – az okozott kár mértéke kiszámíthatatlan. Ha egy háborúban Észak-Korea csak közép-hatótávolságú Rodong rakétákat vetne be, és ezeket „csak” hagyományos robbanófejekkel szerelné fel, akkor a kár – az öbölháború példájából kiindulva – akár egészen alacsony, minimális is lehet. Ha viszont ugyanezeket a rakétákat vegyi és biológiai töltetekkel felszerelve lőné ki, valamint mellettük képes lenne Taepodong vagy Musudan rakétáit nukleáris robbanófejekkel felszerelni, és így például Szöulra és Tokióra egy-egy atombombával csapást mérni, akkor apokaliptikus mértékű lehet a pusztítás. A Dél-Korea és Japán elleni feltételezett észak-koreai rakétacsapások lehetséges halálos áldozatainak száma tehát ezektől a teljességgel kiszámíthatatlan tényezőktől függően, legjobb esetben mindössze néhány tucat, legrosszabb esetben viszont akár több millió fő is lehet.

Egy Szöul elleni esetleges észak-koreai tűzérségi támadásra az öbölháborúban nem találhatunk precedenst, máshol viszont igen. Egy 2010-ben megjelent elemzés rámutat arra, hogy a rakétákkal ellentétben, a tűzérség viszonylag korlátozott veszélyt képvisel. A közelmúlt példái (Szarajevó, Bejrút, Dubrovnik stb.) azt mutatják, hogy a tűzérségi lövedékek képesek ugyan károkat okozni az épületek falában vagy felgyújtani azokat, de általában nem tudják épületek teljes összeomlását előidézni. A lehetséges kár, amit egy légi támogatás nélküli, néhánynapos, Szöul elleni tűzérségi támadás okozna, jelentős lenne ugyan, de korlátozott, és a dél-koreai főváros tűzérségi lerombolására vonatkozó észak-koreai fenyegetések és déli félelmek minden bizonnyal túlzóak.⁴⁰ Hogy egy Magyarországhoz közel eső példát nézzünk: az ENSZ vizsgálóbizottságának felmérése szerint 1991. december 6-án 644 tűzérségi találat érte Dubrovnik óvárosát, de a halálos áldozatok száma csak 13 fő volt. Az ostrom alatt a házak 56%-a szenvedett ugyan kárt, de csak 1% omlott össze, és 11% szenvedett súlyos strukturális kárt.⁴¹ Ezekkel a statisztikai arányokkal számolva, abban az esetben, ha Szöul valóban 38.000 tűzérségi találat érné, ahogyan azt sokan feltételezik, akkor a halálos áldozatok száma a húszmilliós városban nagyjából 700-800 fő lenne. Természetesen emberéletből ennyi is tragikus lenne, de ez valóban messze van a főváros „lerombolásától”, amivel az észak-koreai propaganda riogat.

A harmadik fő veszélyforrást, az észak-koreai különleges erők több ezer katonájának déli területre való átszivárgását illetően nem áll rendelkezésre olyan történelmi

40 „Can North Korea Really Flatten Seoul?”. *Popular Mechanics*, <http://www.popularmechanics.com/technology/military/news/north-korea-and-flattening-seoul>, 2010. november 24.

41 „The Battle of Dubrovnik. Final Report of the United Nations Commission of Experts Established Pursuant to Security Council Resolution 780 (1992)”. *University of the West of England*, <http://www.ess.uwe.ac.uk/comexpert/XI-A.htm>, 1994. december 28.

precedens a közelmúltból, amely megfelelő összehasonlítási alapul szolgálhatna a lehetséges kár felbecsülésére.

KONKLÚZIÓ

Összegezve tehát azt láthatjuk, hogy Észak-Korea arzenálja igen ellentmondásos képet mutat. Konvencionális fegyverzete mennyiségileg nagy számokat mutat ugyan, de technológiai színvonala az ugyancsak alaposan felfegyverkezett Dél-Koreához és Japánhoz képest rendkívül elmaradott. Nemzetközi helyzete ugyanakkor a korábbiaknál is sokkal elszigeteltebb. A körülményeket figyelembe véve négy kérdéskörben szűrhetünk le következtetéseket.

Az első kérdéskör Korea nemzetközi környezete, illetve a két nagy szomszéd, Kína és Japán várható reakciói egy háború esetén. Ahogy láthattuk, Kínának ma már egyáltalán nem állna érdekében, hogy a Kim-dinasztia védelmében háborúba bonyolódjon az USA-val és Dél-Koreával, különösen nem úgy, hogy annak időpontját teljesen önkényesen Phenjan válassza meg. Így Kína részvétele egy ilyen háborúban szinte teljesen kizárhatónak tűnik. Legfeljebb egy olyan, megelőző jellegű kínai beavatkozás lehetősége tűnik logikusnak, ahol is egy esetleges háború küszöbén Kína, Észak-Koreát egy gyors lépéssel megszállva, a Kim-rezsimet egy teljes mértékben Pekingtől függő, kézi vezérelt reformer vezetésre cserélné le, hogy így vegye elejét egy háborús konfliktus eszkalálódásának és Észak-Korea amerikai–dél-koreai megszállásának. Japán ezzel szemben, tekintve a területén található amerikai támaszpontokat, az észak-koreai propagandában betöltött ellenségkép-szerepét, a neki címzett ismételt észak-koreai fenyegetéseket és a két ország közt a tengereken újra és újra előforduló fegyveres incidenseket, nagy valószínűséggel nem tudna teljesen kimaradni egy esetleges koreai konfliktusból.

A második kérdéskör Dél-Korea sok évtizedes, hagyományos félelme egy nagyszabású, észak-koreai szárazföldi inváziótól. Észak-Korea mára rendkívül megnőtt technológiai lemaradása az öbölháború tapasztalatai alapján azt sejteti, hogy konvencionális támadó kapacitása nagyon hamar, talán már napok alatt összeomlana egy valódi háború esetén. A légi és tengeri koalíciós fölénytől eltekintve, technológiailag Észak-Korea páncélos hadereje is jelentősen elmaradottnak tűnik a déliekéhez képest, és a terepviszonyok is segítenék Dél-Koreát a védekezésben. A jelek szerint tehát a viszonylagos számbeli fölény leginkább csak Észak-Korea koalíciós megszállásának elhárítására lenne használható, de az már nem veszélyeztetné Dél-Korea és Japán területét. Ahogy láthattuk, a Szöült fenyegető tüzéség veszélyforrás ugyan, de a közelmúltbeli példák szerint ugyancsak korlátozott. Így tehát Észak-Korea ma már nem tűnik alkalmasnak egy Dél-Korea elleni nagyszabású szárazföldi invázióra.

A harmadik kérdéskör, hogy Észak-Korea milyen ellenállásra lenne képes, ha a területét dél-koreai vagy koalíciós haderők próbálnák megszállni. Ezen a téren már sokkal jobbak Észak-Korea esélyei. Egy támadó háborúval ellentétben, a külső megszállás elleni védekezés már egy olyan szituáció, amikor a technológiai elmaradottság ellenére is jobban tud érvényesülni az észak-koreai haderő számbeli súlya, még ha csak gerilla-hadviselés

formájában is. Ez esetben Észak-Korea számára jelentenek előnyt a hegyes, erdős terep és a feltételezett föld alatti létesítmények. Még ha az ország hadereje egy konvencionális háborúban összeomlana is, és a különleges egységek tagjainak csak a fele, a hagyományos haderő tagjainak pedig csupán egytizede úgy döntene, hogy gerillaként harcol tovább (ami a fanatizálásra törekvő sok évtizedes észak-koreai propaganda tükrében nem elképzelhetetlen lehetőség), az is 200.000 felfegyverzett, kiképzett gerillát jelentene. Egy ekkora gerillahaderő, az ország erdős hegyvidékein eloszolva, a koalíciós erők által még fel nem fedezett föld alatti létesítményekre támaszkodva, alaposan meg tudná nehezíteni az esetleges megszállók dolgát.

Ebben a kérdésben Kína szerepe is más jelentőséget nyer. Egyfelől az szinte kizárt, hogy hajlandó legyen háborúba bonyolódni az USA-val és Dél-Koreával az észak-koreai rezsim védelmében. Másfelől viszont Észak-Korea területének amerikai–dél-koreai megszállása és a velük szemben kialakuló gerillaháború esetén Kína a gerilláknak nem hivatalos formában, úgy is biztosíthatna hátszínját, hogy közben magába a háborúba ténylegesen nem kapcsolódik be. Kína, ha esetleg el is mulasztaná, hogy Észak-Koreát időben megszállva elejét vegye az amerikai–dél-koreai megszállásnak, ily módon – a gerilláknak titokban biztosított fegyverekkel és élelmiszerrel – anélkül törhetne borsot Washington és Szöul orra alá, hogy nyílt háborút kellene felvállalnia velük szemben. Erre a két ország közti hegyes, erdős vidékeken húzódó, hosszú, ma is gyengén ellenőrzött határvonal szintén lehetőséget biztosítana a számára. Feltéve persze, ha szándékában állna megnehezíteni az Észak-Korea területét megszálló koalíciós erők dolgát.

Míg tehát egy Dél-Korea elleni invázióra már nem, addig egy esetleges külső megszállással szembeni szívós ellenállásra nagyon is képesnek tűnik Észak-Korea.

A negyedik kérdéskör Észak-Korea rakétaarzenálja. Ezen a téren rendkívül sok a bizonytalansági tényező, így kiszámíthatatlan, hogy Phenjan egy vereség esetén, afféle „végső bosszúként” mekkora károkat tudna okozni Dél-Koreának, Japánnak és esetleg magának az Egyesült Államoknak is. Nem tudhatjuk, hogy Észak-Korea csak pusztán közép-hatótávolságú, az Irakban igencsak korlátozott határfokúnak bizonyult Scudhoz hasonló típusú Rodongokat vetné be, vagy az annál nagyobb hatósugarú Musudan és Taepodong rakétáit is (nem is beszélve az USA nyugati partvidékét is elérni képes Unha rakétákról, bár azok fejlesztése még kísérleti stádiumban jár). Nem tudhatjuk, hogy „csak” konvencionális robbanófejeket vetne be, vagy vegyi, biológiai, sőt esetleg akár nukleáris fegyvereket is. (Bár a nukleáris fegyverek bevethető méretűre alakítása is csak kísérleti stádiumban van.) Ha csak Rodong rakétáit vetné be, mégpedig „csak” hagyományos robbanófejekkel, akkor az öbölháború tapasztalatai szerint az okozott veszteség minimális lehet, akár néhány tucat halálos áldozatra korlátozódhat. Ha viszont ugyanezeket a rakétákat vegyi vagy biológiai fegyverek bevetésére használja, és mellettük interkontinentális rakétaival esetleg még nukleáris fegyvereket is célba tud juttatni, akkor a halálos áldozatok száma akár a milliós nagyságrendet is elérheti. A nukleáris fegyverek és az interkontinentális rakéták fejlesztése még kísérleti stádiumban van, így nem biztos, hogy atomfegyver bevetése egyáltalán kivitelezhető Észak-Korea részéről. Viszont annak, hogy a közép-hatótávolságú rakétákat vegyi vagy biológiai fegyverekkel szerelje fel, nem látszik különösebb technikai akadály.

Dél-Korea, Japán és az USA egy olyan országgal állnak tehát szemben, amelynek egy háború esetén konvencionális haderejét szinte biztosan nagyon hamar le tudnák győzni, és az konvencionális arzenáljával valószínűleg csak korlátozott károkat tudna nekik okozni, viszont nem zárható ki, hogy közben a vegyi, biológiai (sőt, esetleg akár nukleáris) fegyverekkel dél-koreai és japán civilek tömegeit gyilkolná meg.

A szerző a Budapesti Corvinus Egyetem PhD hallgatója.